

Κεφάλαιο 17ο Μετατροπή Της Αξίας Της Εργασιακής Δύναμης Σε Μισθό

Η ενότητα αυτή, είναι η μοναδική στον πρώτο τόμο του Κεφαλαίου στο οποίο ο Μαρξ εξετάζει τη νομισματική μορφή των μεταβλητών που έχει αναπτύξει για την ανάλυσή του. Σε όλο το υπόλοιπο βιβλίο η ανάλυσή του διατυπώνεται με όρους αξίας. Ο βασικός άξονας αυτού του πρώτου κεφαλαίου αυτής της ενότητας για τους μισθούς είναι να υποστηρίξει ότι ο χρηματικός μισθός είναι μια «μορφή εμφάνισης» της αξίας της εργατικής δύναμης. Ο χρηματικός μισθός είναι μόνο μια πιθανή μορφή, υπάρχουν και άλλες. Για παράδειγμα, με την πληρωμή σε είδος οι εργάτες συγκομιδής πληρώνονται με μερίδιο από τη συγκομιδή. Στην περίπτωση των μισθών η ανάλυση που παρουσίασε σε προηγούμενο κεφάλαιο σχετικά με την αγορά και την πώληση της εργασιακής δύναμης (καθώς και σχετικά με την αξία χρήσης της) ισχύει και εδώ. Αυτό που προσθέτει εδώ σε όσα έχει ήδη πει για την «ουσία» είναι μια ανάλυση των συνεπειών της «μορφής».

Ξεκινάει το κεφάλαιο με την εξής διαπίστωση:

Στην επιφάνεια της αστικής κοινωνίας ο μισθός του εργάτη εμφανίζεται ως τιμή της εργασίας, ως ένα ορισμένο ποσό χρήματος που καταβάλλεται για ένα ορισμένο ποσό εργασίας.[...] Τι είναι όμως η αξία ενός εμπορεύματος; Είναι η αντικειμενική μορφή της κοινωνικής εργασίας που ξοδεύτηκε στην παραγωγή του. Και πως μετράμε το μέγεθος της αξίας του; Με το μέγεθος της αξίας που περιέχει.

Γρήγορα καταλήγει ο Μαρξ πως πρόκειται για μια “ανούσια ταυτολογία”. Και συνεχίζει:

Για να μπορεί να πωλείται ως εμπόρευμα στην αγορά, η εργασία θα έπρεπε σε κάθε περίπτωση να υπάρχει πριν πουληθεί. Εάν όμως ο εργάτης μπορούσε να της δώσει μια αυτοτελή ύπαρξη, τότε θα πουλούσε εμπόρευμα και όχι εργασία.

Σημασία έχει και η αμέσως επόμενη υποσημείωση που γράφει ο Μαρξ, όπου αναφέρει:

“Εάν ονομάσετε την εργασία εμπόρευμα, αυτό δεν σημαίνει ότι είναι όμοια με ένα εμπόρευμα που πρώτα παράγεται με σκοπό την ατναλλαγή και κατόπιν έρχεται στην αγορά όπου πρέπει να ανταλλαχθεί έναντι των άλλων εμπορευμάτων κατά τις αντίστοιχες ποσότητες του καθενός από αυτά που υπάρχουν στην αγορά τον συγκεκριμένο χρόνο. Η εργασία δημιουργείται κατά την στιγμή που έρχεται στην αγορά. Ακριβέστερα: έρχεται στην αγορά πριν δημιουργηθεί” (Observation on some verbal disputes).

Αυτό που θέλει να μας θυμίσει ο Μαρξ στην αρχή του κεφαλαίου που έχουμε ξαναδεί και σε προηγούμενες ενότητες είναι πως ο εργάτης δεν πουλάει την εργασία του αλλά την εργασιακή του δύναμη, δηλαδή την ικανότητα του για εργασία. Τονίζει πως:

Αυτό που αντιπαράτίθεται άμεσα στον χρηματοκάτοχο στην αγορά εμπορευμάτων δεν είναι στην πραγματικότητα η εργασία αλλά ο εργάτης. Αυτό που πουλάει ο τελευταίος είναι η εργασιακή δύναμη του. Από τη στιγμή που ξεκινά πραγματικά η εργασία του, έχει ήδη πάψει να του ανήκει, άρα δεν μπορεί πλέον να την πουλήσει. **Η**

εργασία είναι η υπόσταση και το εγγενές μέτρο των αξιών, αλλά αυτή η ίδια δεν έχει καμία αξία. (σελ.497)

Αυτό που επιχειρεί να μας παρουσιάσει ο Μαρξ είναι αυτό το ζήτημα της διαστρεβλωμένης εμφάνισης του εργατικού μισθού. Συγκεκριμένα αναφέρει:

Στην έκφραση “αξία της εργασίας” η έννοια της αξίας δεν έχει μόνο εξαφανιστεί εντελώς αλλά έχει μεταστραφεί στο αντίθετο της. Πρόκειται για μία φανταστική έκφραση, όπως είναι, για παράδειγμα, η αξία της γης. Αυτές οι φανταστικές εκφράσεις πηγάζουν εντούτοις από τις ίδιες τις παραγωγικές σχέσεις. Αποτελούν κατηγορίες για τις μορφές εμφάνισης ουσιαστών σχέσεων. Το γεγονός ότι στην εμφάνιση τους τα πράγματα παρασταίνονται συχνά ανεστραμμένα είναι ευρέως γνωστό σε όλες τις επιστήμες, εκτός από την πολιτική οικονομία.

Η κλασική πολιτική οικονομία θεωρούσε δεδομένη την «τιμή της εργασίας» και θεωρούσε ως αφετηρία της τον τρόπο με τον οποίο καθοριζόταν αυτή η τιμή. Συνειδητοποίησε ότι οι “ταλαντώσεις” που προκαλούνται από την προσφορά και τη ζήτηση δεν εξηγούν τίποτε άλλο παρά τις ίδιες τις ταλαντώσεις, όχι τη «φυσική τιμή» της εργασίας. Όμως, η ανησυχία των κλασικών πολιτικών οικονομολόγων για τη διαφορά μεταξύ της αγοραίας τιμής της εργασίας με την αξία της, και η σχέση αυτής της αξίας με το ποσοστό κέρδους και τις αξίες των εμπορευμάτων, τους τύφλωσε στη δυνατότητα να αναλύσουν την αξία της εργασίας στην αξία της εργατικής δύναμης.

Η ανάλυση του Μαρξ για τον τρόπο με τον οποίο ο μισθός κρύβει την εκμετάλλευση της εργασίας θυμίζει τη συζήτησή του για τον φетиχισμό στο πρώτο κεφάλαιο. Εκεί μας είπε πώς το εμπόρευμα και η σχέση του με το χρήμα φαίνεται να είναι απλώς μια σχέση μεταξύ πραγμάτων, αλλά κατά την ανάλυση αυτά τα «πράγματα» είναι στην πραγματικότητα στιγμές των κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των ανθρώπων. Εδώ ο μισθός φαίνεται να είναι η πληρωμή για την εργασία που εκτελείται, και συχνά αποκαλείται τιμή ή αξία της εργασίας. Αλλά όπως ακριβώς είδαμε πώς η «τιμή» ενσαρκώνει γενικότερα ένα πολύπλοκο σύνολο ταξικών σχέσεων, έτσι και εδώ υποστηρίζει ότι ο μισθός ενσαρκώνει την ταξική σχέση της εκμετάλλευσης: τη συνήθως αόρατη διάκριση μεταξύ αναγκαίας εργασίας και υπερεργασίας.

Ο μισθός, υποστηρίζει, κάνει την εκμετάλλευση αόρατη κάνοντας να φαίνεται ότι ο εργάτης πληρώνεται για την εργασία που εκτελεί. Με τις περισσότερες μορφές του μισθού, όπως θα δούμε στα επόμενα δύο κεφάλαια, όσο περισσότερο εργάζονται οι εργάτες τόσο περισσότερο πληρώνονται, οπότε φαίνεται να υπάρχει μια αντιστοιχία ένα προς ένα μεταξύ της παρεχόμενης εργασίας και των καταβαλλόμενων μισθών.

Ο Μαρξ προχωράει σε μία αντιπαράθεση καταστάσεων για να δείξει πως εν τέλει αυτή η χρηματική σχέση υποκρύπτει την απλήρωτη εργασία του εργάτη. α) εργασία του υποτελούς εργάτη στην αγγαρεία β) εργασία του δούλου γ) μισθωτή εργασία. Ο διαχωρισμός που κάνει είναι ο εξής: στο α) παράδειγμα η εργασία για τον εαυτό του (αναγκαία εργασία) και η εργασία για τον φεουδάρχη (υπερεργασία) διακρίνεται χωρικά και χρονικά άρα γίνεται εύκολα αναγνωρίσιμη. Στο β) παράδειγμα το τμήμα που εργάζεται για τον εαυτό του και αυτό εμφανίζεται ως εργασία για τον δουλοκτήτη άρα όλη η εργασία του εμφανίζεται καθαρά ως απλήρωτη εργασία. Έτσι εδώ η πραγματική σχέση, ότι δηλαδή οι δούλοι εργάζονται τόσο για τον εαυτό τους όσο και για τον αφέντη τους, αποκρύπτεται από τη μορφή της σχέσης. Στο

αντίθετο άκρο έχουμε το γ) παράδειγμα της μισθωτής εργασίας όπου όλη η εργασία ακόμα και η υπερεργασία ή η απλήρωτη εργασία εμφανίζεται ως πληρωμένη. Βλέπουμε λοιπόν πως η μορφή του εργατικού μισθού καταφέρνει να σβήσει τις γραμμές ανάμεσα σε πληρωμένη και απλήρωτη εργασία.

Καταλήγει αυτόν τον συλλογισμό του τονίζοντας πως:

Σ'αυτή τη μορφή εμφάνισης, που καθιστά αόρατη την πραγματική σχέση και δείχνει ακριβώς το αντίθετο της, βασίζονται όλες οι δικαίκες παραστάσεις τόσο του εργάτη όσο και του κεφαλαιοκράτη, όλες οι μυστικοποιήσεις του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής, όλες οι αυταπάτες του περί ελευθερίας, όλες οι απολογητικές κοινοτοπίες της χυδαίας οικονομικής επιστήμης.

Κεφάλαιο 18ο Το Χρονομίσθιο

Ο Μαρξ αναγνωρίζει πως ο εργατικός μισθός μπορεί να προσλάβει πολλές μορφές. Σε αυτό και το επόμενο κεφάλαιο επιλέγει να μας παρουσιάσει τις δύο πιο γνωστές μορφές του, και ξεκινάει με: **το χρονομίσθιο**.

Μας είναι γνωστό από προηγούμενες παρουσιάσεις πως η πώληση της εργασιακής δύναμης γίνεται για μία συγκεκριμένη χρονική περίοδο και έτσι η μεταβεβλημένη μορφή με την οποία εμφανίζεται η ημερήσια ή εβδομαδιαία αξία της εργασιακής δύναμης είναι η μορφή του χρονομισθίου (σελ.502.2).

Παρατηρείται πως οι νόμοι που χρησιμοποιήθηκαν για την μεταβολή του μεγέθους της τιμής της εργασιακής δύναμης και της υπεραξίας στο 15ο κεφάλαιο μετατρέπονται με μία απλή μορφική μεταβολή σε νόμους του εργατικού μισθού. Πλέον η διαφορά ανάμεσα στην ανταλλακτική αξία της εργασιακής δύναμης και την αξία των μέσων συντήρησης της, εμφανίζεται σαν διαφορά ανάμεσα στον **ονομαστικό** και τον **πραγματικό μισθό**.

Ως ονομαστικό μισθό ή μισθό που υπολογίζεται με βάση την αξία ορίζει ο Μαρξ το χρηματικό ποσό που λαμβάνει ο εργάτης για την ημερήσια/εβδομαδιαία εργασία του. Όμως τονίζει πως ανάλογα με τη διάρκεια της εργάσιμης μέρας ο μισθός μπορεί να παρασταίνεται διαφορετικές τιμές εργασίας δηλαδή διαφορετικά χρηματικά ποσά για το ίδιο ποσό εργασίας. Πχ. μπορεί ένας ημερήσιος ονομαστικός μισθός των 50 ευρώ να αντιστοιχεί είτε σε 10 ώρες (5 ευρώ/ώρα) είτε σε 8 ώρες (6.25 ευρώ/ώρα) εργασίας. Θα πρέπει λοιπόν να γίνει εκ νέου διάκριση ανάμεσα στο συνολικό ποσό του εργατικού μισθού και την τιμή της εργασίας.

Πως θα βρεθεί αυτή η τιμή της μίας ώρας εργασίας; Διαιρούμε τη μέση ημερήσια αξία της εργασιακής δύναμης με τον αριθμό των ωρών της μέσης εργάσιμης ημέρας. Αυτή η τιμή που προκύπτει μας χρησιμεύει σαν μονάδα μέτρησης για την τιμή της της εργασίας/για το χρονομίσθιο.

Ο Μαρξ συνεχίζει εξάγοντας έναν γενικό νόμο:

Με δεδομένη την ποσότητα της ημερήσιας ή εβδομαδιαίας εργασίας κλπ., ο ημερήσιος ή ο εβδομαδιαίος μισθός εξαρτάται από την τιμή της εργασίας, που μεταβάλλεται η ίδια ανάλογα είτε με την αξία της εργασιακής δύναμης είτε με τις αποκλίσεις της τιμής της αξίας της. Αντιθέτως, με δεδομένη την τιμή της εργασίας ο ημερήσιος ή ο εβδομαδιαίος μισθός εξαρτάται από την ποσότητα της ημερήσιας ή εβδομαδιαίας εργασίας. (σελ.504.1)

Έτσι δηλαδή αν ο ημερήσιος/εβδομαδιαίος μισθός είναι δεδομένος, μία αύξηση των ωρών εργασίας θα επιφέρει μείωση της τιμής της εργάσιμης ώρας. Αν αντίστροφα η τιμή της εργάσιμης ώρας παραμείνει σταθερή ή ακόμα κι αν πέσει ελάχιστα, τότε ο ημερήσιος/εβδομαδιαίος μισθός μπορεί να παραμείνει σταθερός ή και να αυξηθεί. Αυτό συμβαίνει πάλι όταν αυξάνονται οι ώρες εργασίας. Το ίδιο αποτέλεσμα θα είχαμε εάν αντί για τη διάρκεια της εργασίας αυξανόταν η ένταση. Έτσι ο Μαρξ μας λέει πως υπάρχουν μέθοδοι για τη μείωση της τιμής της εργασίας ανεξάρτητες από την ελάττωση του ονομαστικού ημερήσιου ή εβδομαδιαίου μισθού.

Στην συνέχεια ο Μαρξ εξετάζει τις συνέπειες που προέρχονται για τον εργάτη από την υποαπασχόληση του. Εάν το ωρομίσθιο παγιωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε ο κεφαλαιοκράτης να μην είναι υποχρεωμένος να καταβάλλει έναν ημερήσιο/εβδομαδιαίο μισθό, αλλά να πληρώνει μόνο τις ώρες εργασίας στις οποίες αρέσκεται να απασχολεί τον εργάτη τότε η μονάδα μέτρησης του ωρομισθίου χάνει το νόημα της. Καταργείται η αναλογία μεταξύ πληρωμένης και απλήρωτης αναλογίας και ο κεφαλαιοκράτης μπορεί να αποσπά ένα ορισμένο ποσό υπερεργασίας από τον εργάτη, χωρίς να του παραχωρεί τον αναγκαίο εργάσιμο χρόνο για την αυτοσυντήρηση του. Επιπλέον μπορεί ο κεφαλαιοκράτης να εναλλάσσει την υπερβολική εργασία με την ανεργία καθώς και να παρατείνει αφύσικα την εργάσιμη μέρα χωρίς κανένα αντιστάθμισμα για τον εργάτη με το πρόσχημα ότι τον πληρώνει την “κανονική τιμή της εργασίας”. Για αυτό κιόλας ο Μαρξ αναφέρει σε αυτό το σημείο και την εξέγερση (1860) των Λονδρέζων οικοδόμων ενάντια στην απόπειρα των κεφαλαιοκρατών να επιβάλλουν το ωρομίσθιο, θέλοντας να δείξει πως πράγματι υπήρχε έντονη δυσареσκεια της εργατικής τάξης για το χρονομίσθιο.

Σύμφωνα με τον Μαρξ ο νομοθετικός περιορισμός της εργάσιμης μέρας μπορεί να θέσει ένα τέλος σε αυτήν την αταξία, όχι όμως και στην υποαπασχόληση που πηγάζει από τον ανταγωνισμό των μηχανών, από την αλλαγή στην ποιότητα των χρησιμοποιούμενων εργατών και από τις μερικές και γενικές κρίσεις (σελ.505.1)

Τί γίνεται όμως όταν αντίθετα έχουμε παράταση της εργάσιμης ημέρας πέρα από τη συνηθισμένη διάρκεια της ενώ έχουμε σταθερή την τιμή της εργασίας; Τότε παρατηρεί ο Μαρξ πως έχουμε αυξανόμενο ημερήσιο ή εβδομαδιαίο μισθό ενώ το ονομαστικό επίπεδο της τιμής της εργασίας παραμένει σταθερό αλλά παρόλα αυτά μπορεί να μειωθεί κάτω από το “κανονικό” επίπεδο της.

Για αυτό το λόγο λοιπόν, συνεχίζει, σε πολλούς βιομηχανικούς κλάδους που ίσχυε το χρονομίσθιο χωρίς νομικούς περιορισμούς του εργάσιμου χρόνου είχε διαμορφωθεί μία συνήθεια η εργάσιμη μέρα να ισχύει ως κανονική μέχρι ένα ορισμένο σημείο και πέρα από αυτήν να θεωρείται υπερωρία, η οποία πληρωνόταν καλύτερα με μονάδα μέτρησης την ώρα. Έτσι η κανονική εργάσιμη μέρα μετατρέπεται σε ένα μέρος της πραγματικής εργάσιμης μέρας, και αυτή η τελευταία διαρκεί συχνά περισσότερο από την κανονική. Χρησιμοποιώντας

παραδείγματα από τα λευκαντήρια της Σκωτίας και τον κλάδο της βιβλιοδεσίας στο Σίτι του Λονδίνου γίνεται σαφές πως αυτή η χαμηλή τιμή της εργασίας στη διάρκεια του κανονικού χρόνου εργασίας υποχρέωνε τους εργάτες να δουλεύουν υπερωρίες προκειμένου να εξασφαλίσουν έναν ικανοποιητικό μισθό για να επιβιώσουν.

Ο Μαρξ σε αυτό το σημείο αναφέρει το παράδειγμα της απεργίας των οικοδόμων του Λονδίνου το 1860 όπου “ασκώντας ορθότατα κριτική στην όλη κατάσταση[...]δήλωσαν [...] ότι θα δέχονταν το ωρομίσθιο μόνο υπό δύο όρους: 1. ότι με την τιμή της εργάσιμης ώρας θα παγιωθεί μία κανονική εργάσιμη ημέρα, δηλαδή 9 και 10 ωρών, και ότι η τιμή για την ώρα της δεκάωρης εργάσιμης ημέρας θα είναι μεγαλύτερη από την εννιάωρη 2.ότι κάθε ώρα πέρα από την κανονική ημέρα θα πληρώνεται σχετικά ψηλότερα ως υπερωρία.”

Παρατηρεί εκείνη την περίοδο πως όσο μεγαλύτερη είναι η εργάσιμη ημέρα σε έναν βιομηχανικό κλάδο, τόσο πιο χαμηλός είναι ο εργατικός μισθός, συμπέρασμα το οποίο πράγματι το επιβεβαιώνει από την συγκριτική σύνοψη ενός εργοστασιακού επιθεωρητή της εποχής ανάμεσα σε εργοστάσια που είχαν υπαχθεί στο νόμο για το 10ωρο και σε άλλα που η καθημερινή εργασία διαρκούσε 14 με 15 ώρες.

Η παράταση του εργάσιμου χρόνου (αύξηση του παρονομαστή) μπορεί να παράγει μία πτώση στην τιμή της εργασίας και κατ'επέκταση στον ημερήσιο/εβδομαδιαίο μισθό εφόσον δεν υπάρχει κάποια αντιστάθμιση (αύξηση του αριθμητή δηλαδή του ονομαστικού μισθού). Ο Μαρξ παρατηρεί λοιπόν πως η παράταση της εργάσιμης μέρας αρχικά επιτρέπει και τελικά , μέσω του ενδοκαπιταλιστικού ανταγωνισμού, αναγκάζει τον κεφαλαιοκράτη να μειώσει την ονομαστική τιμή της εργασίας μέχρι να μειωθεί και ο ημερήσιος/εβδομαδιαίος μισθός. Μας παρουσιάζει δύο παραδείγματα για να μας δείξει πως μπορεί να αυξάνεται η προσφορά εργασίας ακόμα και όταν ο αριθμός των εργατών στην αγορά παραμένει σταθερός. Έτσι ο ανταγωνισμός μεταξύ των εργατών επιτρέπει στον κάθε κεφαλαιοκράτη να μειώσει την τιμή της εργασίας ενώ ταυτόχρονα η μειωμένη τιμή της εργασίας του επιτρέπει να παρατείνει τον εργάσιμο χρόνο. Και αν για παράδειγμα ένας εργάτης αρνείται να δουλέψει για τόσες πολλές ώρες θα βρεθεί να πάρει τη θέση του ένας άλλος εργάτης πρόθυμος να δουλέψει για παραπάνω ώρες με αποτέλεσμα ο πρώτος να μείνει άνεργος. Με αυτόν τον τρόπο τα αφεντικά καταφέρνουν τσουκου τσούκου αφενός να μειώσουν τα ατομικά χρονομίσθια και αφετέρου να μειώσουν και τον συλλογικό άμεσο μισθό της εργατικής τάξης.

Σύντομα αυτή η διάθεση ποσών απλήρωτης εργασίας τα οποία είναι αφύσικα, υπερβαίνουν το κοινωνικό μέσο επίπεδο, καταλήγει να είναι ένα μέσο ανταγωνισμού μεταξύ των κεφαλαιοκρατών. Και αυτό γιατί αφενός ένα μέρος αυτής της υπεραξίας μπορεί να “δωριστεί” στον τελικό αγοραστή του εμπορεύματος. Και αφετέρου γιατί αφαιρείται από την τιμή πώλησης του εμπορεύματος ένα μέρος της αφύσικης υπεραξίας που δημιουργήθηκε με την παράταση της εργάσιμης ημέρας. Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνεται μία αφύσικα χαμηλή τιμή πώλησης του εμπορεύματος, η οποία γίνεται το διαρκές θεμέλιο του πενιχρού εργατικού μισθού με υπέρμετρο εργάσιμο χρόνο, που αρχικά ήταν προϊόν αυτών των συνθηκών. Βλέπουμε έτσι τη συντήρηση ενός αέναου φαύλου κύκλου υποτίμησης της εργασιακής δύναμης.

Ο Μαρξ για να υποστηρίξει το επιχείρημα του επιστρατεύει σε αυτό το σημείο το παράδειγμα των αρτοποιών του Λονδίνου που χωρίζονται σε δύο κατηγορίες του “fullpriced backers” που πουλούσαν το ψωμί στην κανονική τιμή του και τους “underpriced”. Οι “fullpriced”

καταγγέλλουν τους ανταγωνιστές τους πως εξαπατούν το κοινό και πληρώνουν τους εργάτες μισθό 12ωρης εργασίας για 18 ώρες εργασίας. Ο Μαρξ παρατηρεί μέσα από αυτό το παράδειγμα πως **οι κεφαλαιοκράτες αντιλαμβάνονται μόνο την εξωτερική όψη των παραγωγικών σχέσεων**. Δεν αναγνωρίζουν πως η κανονική τιμή της εργασίας περιλαμβάνει και αυτή ένα ορισμένο ποσό απλήρωτης εργασίας και ότι αυτή ακριβώς η απλήρωτη εργασία αποτελεί την κανονική πηγή των κερδών τους.

Θα πει καμία όμως φυσικά ότι θύματα αυτής της μυστικοποιημένης μορφής εμφάνισης των παραγωγικών σχέσεων δεν είναι μόνο οι κεφαλαιοκράτες αλλά εξίσου και οι εργάτριες ...

Κεφάλαιο 19ο - Ο Μισθός Με Το Κομμάτι

Ο Μαρξ συνεχίζει τώρα σε αυτό το κεφάλαιο με μία δεύτερη μορφή εμφάνισης του εργατικού μισθού, τον μισθό με το κομμάτι, ο οποίος ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένος στη βιομηχανία τότε.

Ο μισθός με το κομμάτι δεν είναι τίποτε άλλο από τη μεταβεβλημένη μορφή του χρονομισθίου, όπως το χρονομίσθιο είναι η μεταβεβλημένη μορφή της αξίας ή της τιμής της εργασιακής δύναμης. (σελ.510.1)

Και συνεχίζει:

Στην περίπτωση του μισθού με το κομμάτι φαίνεται εκ πρώτης όψεως ως εάν η χρηστική αξία που πωλείται από τον εργάτη να μην είναι η λειτουργία της εργασιακής δύναμης του, η ζωντανή εργασία, αλλά εργασία ήδη εξαντικειμενικευμένη στο προϊόν, και ως εάν η τιμή αυτής της εργασίας να μην καθορίζεται, όπως στο χρονομίσθιο, από το κλάσμα “ημερήσια αξία της εργασιακής δύναμης” διά “εργάσιμη ημέρα δεδομένου αριθμού ωρών”, αλλά από την αποδοτικότητα του παραγωγού.

Παρόλη αυτή τη σύγχυση που προκαλείται και την συσκότιση που παρουσιάζει μέχρι και σήμερα τους εργαζόμενους με το κομμάτι σαν να είναι κύριοι του εαυτού τους (υποσημείωση 45), ο Μαρξ δηλώνει ξεκάθαρα πως η μορφική διαφορά στην πληρωμή του εργατικού μισθού δεν αλλάζει τίποτε στην ουσία του, έστω και αν η μία μορφή μπορεί να είναι ευνοϊκότερη από την άλλη για την ανάπτυξη της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής.

Προχωράει στο να εξετάσει εγγύτερα τις ιδιομορφίες του μισθού με το κομμάτι, από τις οποίες κρατάμε πως:

A)

Η ποιότητα της εργασίας ελέγχεται εδώ από το ίδιο το προϊόν, που πρέπει να κατέχει τη μέση ποιότητα εφόσον πρόκειται να πληρωθεί ολόκληρη η τιμή του κομματιού....ο μισθός με το κομμάτι γίνεται η πιο προσοδοφόρα πηγή μισθολογικών παρακρατήσεων και κεφαλαιοκρατικής απάτης.

B)

Επειδή η ποιότητα και η ένταση της εργασίας ελέγχονται εδώ από την ίδια τη μορφή του εργατικού μισθού, η μορφή αυτή καθιστά περιττό ένα μεγάλο τμήμα της επιτήρησης της εργασίας. Αποτελεί συνεπώς εξίσου το θεμέλιο της προαναφερθείσας σύγχρονης οικοτεχνίας όσο και ενός ιεραρχικά διαρθρωμένου συστήματος εκμετάλλευσης και καταπίεσης. (σελ.512-513)

Όσον αφορά το B, ο λόγος που ένα μεγάλο τμήμα της επιτήρησης της εργασίας καθίσταται περιττό είναι επειδή αυτό το βάρος περνάει στους εργάτες με την εσωτερίκευση της πειθαρχίας του μισθού με το κομμάτι έτσι ώστε να επιβάλλουν τη δουλειά στους ίδιους. Αυτή η επιβολή δημιουργεί φυσικά μία σχιζοειδή κατάσταση καθώς αντιτίθεται στην αντίσταση και απέχθεια των εργατών προς την αλλοτρίωση που προκαλεί η δουλειά. Η δουλειά με το κομμάτι δηλαδή εκτός από την ίδια την αλλοτρίωση ενέχει και τη διαδικασία της επιβολής στον ίδιο σου τον εαυτό αυτή την αλλοτρίωση.

Παρόλα' αυτά ενώ λέμε ότι καθίσταται περιττή η επιτήρηση δε σημαίνει ότι δεν υπάρχει..Ο κεφαλαιοκράτης πρέπει να διασφαλίζει πως τα προϊόντα που παράγονται είναι καλής ποιότητας και λειτουργικά γι αυτό και εμφανίζονται οι επιθεωρητές που κάνουν τον έλεγχο ποιότητας.

Ο Μαρξ παρατηρεί ακόμη πως ο μισθός με το κομμάτι αφενός διευκολύνει και την υπομίσθωση της εργασίας με την "παρείσφρηση παρασίτων μεταξύ κεφαλαιοκράτη και μισθωτού εργάτη" και αφετέρου επιτρέπει τη σύναψη συμβολαίου ανάμεσα στον κεφαλαιοκράτη και τον αρχιεργάτη. **Η εκμετάλλευση έτσι των εργατών από το κεφάλαιο πραγματοποιείται και από την εκμετάλλευση του εργάτη από τον εργάτη.**

Συνεχίζοντας ο Μαρξ εξετάζει την σύνδεση της μορφή του μισθού με το κομμάτι με την εντατικοποίηση της εργασίας σημειώνοντας πως:

το προσωπικό συμφέρον του εργάτη είναι, φυσικά, να εντείνει όσο το δυνατόν την εργασιακή δύναμη του, πράγμα το οποίο διευκολύνει τον κεφαλαιοκράτη να αυξήσει τον κανονικό βαθμό έντασης. Είναι επίσης προσωπικό συμφέρον του εργάτη να παρατείνει την εργάσιμη ημέρα, διότι έτσι αυξάνεται ο ημερήσιος ή ο εβδομαδιαίος μισθός του.(σελ.513.2)

Στον μισθό με το κομμάτι σε αντίθεση με το χρονομίσθιο όπου με λίγες εξαιρέσεις κυριαρχεί ίσος εργατικός μισθός για τις ίδιες λειτουργίες, βλέπουμε ο ημερήσιος/εβδομαδιαίος μισθός να εξαρτάται από τις ατομικές δεξιότητες, δυνάμεις, ενεργητικότητα, αντοχές των εργατών και να θεμελιώνονται κάποιες μισθολογικές διαφορές μεταξύ των εργατών, οι οποίες τείνουν αφενός να αναπτύξουν την ατομικότητα και συνεπώς το αίσθημα ελευθερίας, την αυτοτέλεια και τον αυτοέλεγχο των εργατών, αφετέρου τον ανταγωνισμό μεταξύ τους. Έχει συνεπώς την τάση, αυξάνοντας τους ατομικούς μισθούς των εργατών πάνω από το μέσο επίπεδο, να υποβιβάζει αυτο το ίδιο το επίπεδο. (σελ.514.2)

Ακόμη καταλήγει πως ο μισθός με το κομμάτι είναι ένα από τα κύρια στηρίγματα του προαναφερθέντος συστήματος αλλαγής βάρδιας, καθώς η αμοιβή με το κομμάτι διαθέτει μηδαμινό ρίσκο αφού η απώλεια σε εργάσιμο χρόνο επιβαρύνει μόνο εκείνους που παραμένουν χωρίς απασχόληση.

Ο Μαρξ συμπεραίνει πως ο μισθός με το κομμάτι αποτελεί εκείνη την μορφή εργατικού μισθού που αντιστοιχεί περισσότερο στον κεφαλαιοκρατικό τρόπο παραγωγής και κατά την περίοδο 1797-1815 χρησιμεύει σαν μοχλός για την παράταση του εργάσιμου χρόνου και για την μείωση του εργατικού μισθού. Ενώ ταυτόχρονα η διαφορά στους μισθούς ανάμεσα στην

ειδικευμένη και στην κοινή εργασία είναι τώρα πολύ πιο ασήμαντη από οποιαδήποτε προηγούμενη περίοδο(516.1).

Παρατηρεί όμως ο Μαρξ πως ο μισθός με το κομμάτι συνδέεται εξίσου με την ίδια την παραγωγικότητα της εργασίας καθώς όπως αναφέρει όπου υπάρχει ο νόμος περί εργοστασίων ο μισθός με το κομμάτι είναι κανόνας διότι το κεφάλαιο μπορεί εκεί να παρατείνει την εργάσιμη μέρα μόνο εντατικά. Συγκεκριμένα αναφέρει:

Με τη μεταβαλλόμενη παραγωγικότητα της εργασίας, η ίδια ποσότητα προϊόντων παρασταίνει μεταβαλλόμενο εργάσιμο χρόνο. Αλλάζει λοιπόν και ο μισθός με το κομμάτι, καθώς είναι η τιμιακή έκφραση ενός ορισμένου εργάσιμου χρόνου...Με άλλα λόγια: ο μισθός με το κομμάτι μειώνεται στην ίδια αναλογία στην οποία αυξάνεται ο αριθμός των κομματιών που παράγονται στην διάρκεια του ίδιου χρόνου, δηλαδή στην αναλογία στην οποία μειώνεται ο εργάσιμος χρόνος που απαιτείται για το ίδιο κομμάτι.

Και συνεχίζει:

Αυτή η μεταβολή του μισθού με το κομμάτι, αν και καθαρά ονομαστική, προκαλεί διαρκείς αγώνες ανάμεσα στον κεφαλαιοκράτη και τον εργάτη. Είτε διότι ο κεφαλαιοκράτης εκμεταλλεύεται αυτήν την πρόφαση για να μειώσει πραγματικά την τιμή της εργασίας είτε διότι η αυξημένη παραγωγική δύναμη της εργασίας συνοδεύεται από την αυξημένη ένταση της. Είτε διότι ο εργάτης παίρνει στα σοβαρά την επίφαση του μισθού με το κομμάτι, ως εάν να του πληρώνεται το προϊόν του και όχι η εργασιακή δύναμη του, και συνεπώς αντιστέκεται σε μια μείωση μισθού η οποία δεν αντιστοιχεί στη μείωση της τιμής πώλησης του εμπορεύματος (517.1).

Βλέπουμε λοιπόν ο μισθός με το κομμάτι αποτέλεσε μία ευκαιρία για τους κεφαλαιοκράτες ώστε να αυξήσουν την εντατικοποίηση της εργασίας και κατ' επέκταση να ξεμπερδέψουν με την αντίσταση των εργατών στα εργοστάσια. Σε διάφορα κρατικά μοντέλα που παρατηρείται και ευρύτερα η οργάνωση και εποπτεία της γραμμής παραγωγής βλέπουμε ότι εξαπλώθηκε γρήγορα και "εξυμνούταν" ο μισθός με το κομμάτι είτε επρόκειτο πχ. για το κόμμα του Χίτλερ στην Γερμανία είτε επρόκειτο για το ΚΚ της Ρουμανίας.

20ο κεφάλαιο - Εθνική Διαφορά Των Εργατικών Μισθών

Στο τελευταίο κεφάλαιο της ενότητας αυτής ο Μαρξ μας μιλάει για την εθνική διαφορά των εργατικών μισθών, από τις λίγες φορές στο βιβλίο που βλέπουμε μία θέαση του καπιταλισμού όχι ως ενός κλειστού συστήματος αλλά ως ένα παγκόσμιο σύστημα που παρουσιάζει μία άνιση γεωγραφικά ανάπτυξη. Χαρακτηριστικά αναφέρει πως κατά την σύγκριση των εθνικών εργατικών μισθών θα πρέπει να συνυπολογίζονται όλες οι στιγμές που καθορίζουν τη μεταβολή στο αξιακό μέγεθος της εργασιακής δύναμης:

1. η τιμή και η έκταση των φυσικών και των ιστορικά ανεπτυγμένων πρώτιστων βιοτικών αναγκών
2. τα κόστη εκπαίδευσης του εργάτη
3. ο ρόλος της γυναικείας και της παιδικής εργασίας
4. η παραγωγικότητα της εργασίας

5. το εκτατικό και εντατικό μέγεθος της

Φυσικά η σύγκριση θα πρέπει να γίνει σε ισομεγέθεις εργάσιμες ημέρες, και τη μετατροπή του χρονομισθίου σε μισθό με το κομμάτι καθώς μόνο το τελευταίο αποτελεί ένα βαθμόμετρο τόσο της παραγωγικότητας όσο και του εντατικού μεγέθους της εργασίας.

Δεδομένου ότι σε κάθε μία από τις χώρες που αποτελούν την παγκόσμια αγορά επιτυγχάνεται μια ορισμένη μέση ένταση εργασίας, μπορούμε να διακρίνουμε μια κλίμακα - της οποίας η μονάδα μέτρησης είναι η μέση μονάδα «παγκόσμιας εργασίας» - σύμφωνα με την οποία συγκρίνονται οι εθνικές μέσες εντάσεις εργασίας. «Η πιο έντονη εθνική εργασία [...] σε σύγκριση με τη λιγότερο έντονη, παράγει ταυτόχρονα μεγαλύτερη αξία, η οποία εκφράζεται σε περισσότερο χρήμα».

Επιπλέον, η διεθνής εφαρμογή του νόμου της αξίας τροποποιείται περαιτέρω από το γεγονός ότι, εφόσον η πιο παραγωγική χώρα δεν αναγκάζεται από τον ανταγωνισμό να πουλήσει τα προϊόντα της κάτω από την αξία τους, η πιο παραγωγική εθνική εργασία λογίζεται επίσης ως πιο εντατική εργασία.

Η εθνική ένταση και η παραγωγικότητα της εργασίας αυξάνονται σε συνάρτηση με το επίπεδο της εθνικής ανάπτυξης της καπιταλιστικής παραγωγής. Διαφορετικές ποσότητες εμπορευμάτων του ίδιου είδους που παράγονται σε διαφορετικές χώρες στον ίδιο χρόνο εργασίας έχουν διαφορετικές αξίες εκφρασμένες σε διαφορετικές χρηματικές ποσότητες. Προκύπτει ότι η αξία του χρήματος θα είναι μικρότερη σε μια χώρα με υψηλό επίπεδο ανάπτυξης της καπιταλιστικής παραγωγής. Προκύπτει επίσης ότι οι ονομαστικοί μισθοί, δηλαδή το ισοδύναμο της εργασιακής δύναμης εκφρασμένο σε χρήμα (αν και όχι απαραίτητα οι πραγματικοί μισθοί, δηλαδή τα μέσα διαβίωσης που τίθενται έτσι στη διάθεση του εργάτη) θα είναι υψηλότεροι στη χώρα με την υψηλότερη ανάπτυξη.

Τείνει επίσης να συμβαίνει ότι, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές που απορρέουν από την αξία του χρήματος, ο ημερήσιος ή εβδομαδιαίος μισθός είναι υψηλότερος στις πιο ανεπτυγμένες χώρες, ενώ η σχετική τιμή της εργασίας -σχετική, δηλαδή, τόσο προς την υπεραξία όσο και προς την αξία του προϊόντος- θα είναι υψηλότερη στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Ο Μαρξ μας παρουσιάζει έπειτα δύο παραδείγματα: το πρώτο για την βαμβαουργία στην Αγγλία και στην Ηπειρωτική Ευρώπη όπου παρατηρεί ότι παρά τον χαμηλότερο μισθό και τον σημαντικό μεγαλύτερο εργάσιμο χρόνο, η εργασία στην ηπειρωτική Ευρώπη είναι ακριβότερη από ότι στην Αγγλία. Το δεύτερο παράδειγμα του αφορά την κατασκευή σιδηροδρομικών γραμμών στην Ανατολική Ευρώπη και στην Ασία από αγγλικές εταιρίες με την απασχόληση ντόπιων και άγγλων εργατών. Και παρατηρεί πως ακόμα και όταν το ύψος του μισθού αντιστοιχεί λίγο πολύ στην μέση εργασιακή ένταση, η σχετική εργασιακή τιμή (σε σχέση με το προϊόν) κινείται γενικά στην αντίθετη κατεύθυνση.

Καταλήγει κάνοντας κριτική στον H.Carey, η οποία θα μπορούσε να συνοψιστεί σχηματικά ως εξής: **α)** Ο Carey προσπάθησε να αποδείξει ότι οι εθνικές διαφορές στους εργατικούς μισθούς είναι ευθέως ανάλογες του βαθμού παραγωγικότητας των εθνικών εργάσιμων ημερών. Προφανώς ο Μαρξ πιστεύει ότι αυτό είναι λάθος, επειδή πρέπει να ληφθούν υπόψη πολλοί άλλοι παράγοντες. **β)** Ο Carey υποστήριξε ότι όπου αυτό δεν ίσχυε, αυτό οφειλόταν στην κρατική παρέμβαση. Ο Μαρξ επιτίθεται στον ιδεαλισμό της «ελεύθερης αγοράς» του

Carey και στην αντίληψή του ότι η παρέμβαση αυτή οφείλεται στη «διαβολική επιρροή της Αγγλίας στην παγκόσμια αγορά». Και γ) Ο Μαρξ χλευάζει την ιδέα του Carey ότι οι πραγματικοί ανταγωνισμοί του καπιταλισμού είναι αποτέλεσμα των θεωριών του Ricardo (αντί για το αντίθετο) και το ότι ο Carey πιστεύει ότι το εμπόριο «καταστρέφει τις εγγενείς ομορφιές και αρμονίες του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής».

Σημεία προς συζήτηση:

1. Ποιους τρόπους έμμεσης μείωσης των πραγματικών μισθών ανεξάρτητα από την μείωση του ονομαστικού μισθού μπορούμε να σκεφτούμε;
2. Είναι οι εργατικοί μισθοί έκφραση της δύναμης της εργατικής τάξης ή έκφραση αδυναμίας; Όεο;
3. Θα μπορούσαμε να πούμε στο κεφάλαιο 20 ότι αυτές οι εθνικές διαφορές στους μισθούς παρατηρούνται όχι μόνο ανάμεσα σε διαφορετικές χώρες αλλά μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις και ανάμεσα σε διαφορετικές πόλεις/περιοχές εντός της ίδιας χώρας;
4. Είναι ο ορισμός της “εργατικής τάξης” ως τάξης των μισθωτών εργαζομένων ανεπαρκής; Ενώ ο μισθός μπορεί να είναι η πεμπτουσία της μορφής μέσω της οποίας το κεφάλαιο επιβάλλει την εργασία, είναι όμως η μόνη; Όπως ακριβώς πρέπει να κατανοήσουμε όλα όσα κρύβει η μορφή του μισθού, έτσι πρέπει να κατανοήσουμε και τις άλλες μορφές επιβολής της εργασίας που κρύβει ο μισθός. Μόλις το αναγνωρίσουμε αυτό, τότε μπορούμε επίσης να αναγνωρίσουμε πώς η «εργατική τάξη» αποτελείται από όλους εκείνους που εργάζονται, μισθωτοί ή άμισθοι, για το κεφάλαιο, είτε στην παραγωγή εμπορευμάτων που πωλούνται με κέρδος, είτε στην παραγωγή του λιγότερο κερδοφόρου αλλά πιο βασικού εμπορεύματος από όλα: της εργατικής δύναμης.
4.1 Αυτό το point συνδέεται και με τις φεμινιστικές κριτικές που είχαν γίνει στο Κεφάλαιο για αυτό τον λόγο, ότι δεν γίνεται καμία αναφορά στην αναπαραγωγική εργασία κλπ. Ας τονίσουμε απλά εδώ ότι το θέμα είναι ότι επειδή δεν πληρώνεται άμεσα, η εργασία δεν φαίνεται να γίνεται για το κεφάλαιο αλλά μόνο για τα άλλα μέλη της οικογένειας ως ένδειξη αγάπης και φροντίδας. Ανεξάρτητα όμως από το κίνητρο, η πραγματικότητα είναι ότι μεγάλο μέρος της εργασίας που γίνεται παράγει και αναπαράγει την εργασιακή δύναμη των μελών της οικογένειας για το κεφάλαιο.
5. Σε περιόδους κατά τις οποίες οι εργάτες αγωνίζονται για τη μείωση του χρόνου εργασίας, τι άλλο πρέπει να απαιτήσουν για να αποφύγουν τη μείωση του πραγματικού εισοδήματος;

Και για το τέλος πολιτιστικές προτάσεις χαχα: 1. Βιβλίο: Μ. Χάραστι, Μισθός με το Κομμάτι
2.Ταινία: Η εργατική τάξη πάει στον παράδεισο. 😊